

Ärende ANM 2015/1083 **handling** 31
Handläggare Linnea Sigeman

A.A.

Stockholms stad

Tillsyn avseende bristande tillgänglighet på utbildningsområdet

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har granskat om Stockholms stad i egenskap av utbildningsanordnare för Skolan har vidtagit skäligen åtgärder för att en elev med funktionsnedsättning ska komma i en jämförbar situation med övriga elever.

DO:s beslut

DO bedömer att Stockholms stad har utrett elevens behov av stöd, vidtagit åtgärder samt följt upp åtgärderna. Det har förelegat en risk för att åtgärderna inte varit tillräckliga. Skolan har då beslutat om ytterligare åtgärder. DO bedömer därför att utredningen inte ger stöd för att Stockholms stad brutit mot diskrimineringslagens förbud mot diskriminering i form av bristande tillgänglighet under den granskade perioden. DO avslutar ärendet.

Om ärendet

Bakgrund till DO:s beslut att inleda tillsyn

A.A. anmälde till Skolinspektionen att hans son (eleven) inte fick det stöd han hade rätt till i sin skola. Skolinspektionen beslutade den [datum] att överlämna uppgifter i ärendet till DO. Skolinspektionen fortsatte att utreda uppgifterna i anmälan utifrån bestämmelserna i skollagen.

A.A. har sammanfattningsvis uppgett följande i ärendet. Vid tidpunkten för anmälan gick eleven i årskurs två. Vårdnadshavarna har varit på ständiga möten med skolan, men skolans inställning är att problemet ligger hos eleven. Personal från landstinget/habiliteringen har varit med på flera möten med skolan och föreslagit åtgärder men det händer ingenting. Eleven hade resursperson under förskoletiden, men har inte det längre. Eleven har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som skolan känt till under de senaste tre åren. Skolan verkar vilja skjuta över ansvaret på föräldrarna och verkar förutsätta att eleverna redan ska ha lärt sig läsa, skriva och räkna. Enligt eleven får han inte heller vara med på vissa moment då hans beteende kan upplevas som störande av lärarna. Skolan medger att de tror att eleven kommer att ha

svårt att nå målen i många ämnen, men de gör ingenting för att hjälpa honom. Skolpersonalen verkar fokusera mer på beteende än på inläring. Elevens diagnos kan i skolsituationen innebära att han behöver tas åt sidan och sitta för sig själv. Någon behöver repetera lärarens instruktioner för honom. Vårdnadshavarna efterfrågar att eleven ska ha kunskapsmål. De har bett om stöd i form av en stödperson från elevens första dag i skolan, men ingenting har hänt. Den resursperson som skolan tillsatt är där för hela klassen och har mest fokuserat på att få eleven att sitta still. Eleven har haft ett åtgärdsprogram daterat 2013-11-18 fram till våren 2015. Det åtgärdsprogrammet är kränkande formulerat med tanke på att skolan haft förkunskaper om elevens diagnos. Även de senare åtgärdsprogrammen är vagt formulerade angående vilket pedagogiskt stöd eleven kommer att få.

Utredningen i ärendet

DO:s utredning avser tiden efter den 1 januari 2015, då bestämmelsen om diskriminering i form av bristande tillgänglighet trädde i kraft.

DO begärde ett yttrande från Stockholms stad i syfte att granska om utbildningsanordnaren har levt upp till sina skyldigheter att vidta åtgärder för att eleven ska komma i en jämförbar situation med elever utan hans funktionsnedsättning.

Yttrande från Stockholms stad

Stockholms stad har sammanfattningsvis uppgett följande i ärendet. Under vårterminen 2015 gjordes bedömningen att eleven var i behov av särskilt stöd och ett åtgärdsprogram upprättades. Klasslärare och speciallärare arbetade fram det anpassade arbetsmaterial som eleven skulle arbeta med samt gick noga igenom vad eleven skulle prestera i skolan. Eftersom eleven ofta klagade på trötthet så var det viktigt att hitta en bra balans mellan pauser och arbete samt att stötta vid skollunchen så att han fick i sig ordentligt med mat. Eleven hade också svårt med många sociala situationer varför det var viktigt med extra vuxenstöd vid förflyttningar och raster. Det första åtgärdsprogrammet upprättades i mars 2015 då det bedömdes att det var osäkert om eleven skulle nå kunskapskraven i årskurs tre. Åtgärdsprogrammet utvärderades i maj, då ett nytt åtgärdsprogram upprättades. I detta tydliggjordes ytterligare det stöd som eleven behövde i form av avgränsade, nedbrutna mål och uppgifter under skoldagen så att det var klart vad eleven skulle göra för att genomföra sina uppgifter. Dessutom framkom att han behövde ännu tydligare stöd i problemlösning inom matematik. Nästa utvärdering av åtgärdsprogrammet skedde i september och då framkom det att eleven skulle få ännu mer och riktat stöd av speciallärare (1-2 gånger i veckan med inriktning på matematik och 1-2 gånger med inriktning på svenska). Nästa åtgärdsprogram utvärderades i december och då konstaterades att utvecklingen hade gått åt rätt håll och det beslutades att låta åtgärdsprogrammet löpa på och utvärderas i februari. Det har nu utvärderats och utbildningsanordnaren ser en markant utveckling hos eleven. De vidtagna åtgärderna i åtgärdsprogrammet kommer att fortsätta som planerat men med några tillägg. Eleven bedöms idag ha möjlighet att nå vissa

kunskapskrav i svenska och vissa delar inom matematiken. När det gäller de övriga kunskapskraven så bedöms det att det kommer att bli svårt för honom att nå de delar av kunskapskraven som handlar om abstraktioner, analyser och dr slutsatser. Utbildningsanordnaren ställer sig frågande till uppgifterna om att eleven inte ska ha fått delta i vissa inslag i undervisningen. Det kan ha handlat om en missuppfattning från elevens sida.

Åtgärdsprogram och övrig utredning

I utredningen finns åtgärdsprogram för eleven som beslutats 2013-11-18, 2015-03-24, 2015-09-01 samt 2016-02-02. Till sitt yttrande har Stockholms stad även bilagt två elevhälsomötesprotokoll från läsåret 2014/2015 samt tre elevhälsomötesprotokoll från läsåret 2015/2016.

I åtgärdsprogram beslutat 2016-02-02 anges sammanfattningsvis följande under rubriken ”Behov av särskilt stöd”. Eleven behöver tydlig struktur i alla situationer. Han behöver stort stöd för att befästa och utveckla sina kunskaper i framför allt svenska och matematik. Eleven riskerar att inte uppnå alla kunskapskraven för årskurs 3 i svenska och matematik. Eleven behöver ett nära pedagogiskt stöd under hela skoldagen för att kunna arbeta. Eleven behöver anpassat arbetsmaterial då läroplanen måste brytas ned för att han ska ges möjlighet att nå kunskapskraven.

Under rubriken ”Åtgärder” redovisas de åtgärder som skolenheten bedömer är nödvändiga för att tillgodose eleven behov. Där anges bland annat följande. Individanpassad genomgång i klassrummet av klasslärare, individanpassat arbetsmaterial, avgränsade arbetspass med pauser, specialundervisning i matematik med fokus på problemlösning (...)1-2 ggr/vecka, specialundervisning i svenska med fokus på läsförståelse 1-2 ggr/vecka, arbetsminnesträning 5 dagar/vecka.

Skolinspektionens beslut

Stockholms stad har bilagt Skolinspektionens beslut daterat [datum] till sitt yttrande. I beslutet anges bland annat följande. Skolinspektionens kontroll i detta fall syftar till att fastställa om skolan har utrett elevens behov av särskilt stöd, vidtagit åtgärder för att försöka tillgodose stödbehovet samt om skolan kontinuerligt har följt upp och utvärderat stödåtgärderna. Av Skolinspektionens utredning framgår att skolan utrett elevens stödbehov. Skolan har därefter satt in stödåtgärder och dessa har följts upp och utvärderats efterhand. Skolinspektionen kan inte finna annat än att skolan har arbetat i enlighet med skollagens bestämmelser om elevs rätt till särskilt stöd.

Uppgifter från vårdnadshavare

DO har inhämtat uppgifter från vårdnadshavare B.B. som i huvudsak uppgett följande. Tidigare fick eleven stöd av en fritidspedagog som egentligen var där för att stödja alla barn. Nu pågår ett arbete med specialpedagog. Skolan lever inte upp till det som står i åtgärdsprogrammet. Där anges t.ex. att eleven ska få

extra undervisning en till två gånger i veckan. Det är aldrig mer än en gång i veckan. Eleven riskerar att inte klara nationella proven i något ämne.

Rättslig reglering på området

Diskrimineringslagen

Enligt 1 kap. 4 § 1 diskrimineringslagen (2008:567) avses med bristande tillgänglighet att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning, och med hänsyn till de ekonomiska och praktiska förutsättningarna, varaktigheten och omfattningen av förhållandet eller kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde, samt andra omständigheter av betydelse.

Enligt 2 kap. 5 § diskrimineringslagen får den som bedriver verksamhet som avses i skollagen (2010:800) eller annan utbildningsverksamhet (utbildningsanordnare) inte diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten

Skollagen

Enligt 3 kap. 10 § skollagen (2010:800) ska det särskilda stödet för en elev i grundskolan ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

DO:s bedömning

Frågan som DO ska ta ställning till är om utbildningsanordnaren Stockholms stad vidtagit skäligen åtgärder för att eleven ska komma i en jämför situation med elever utan hans funktionsnedsättning.

Bedömningen av vilka åtgärder som kan anses skäligen ska bland annat göras mot bakgrund av krav på tillgänglighet i lag och annan författning. Inom grundskolan gäller skollagens bestämmelser om särskilt stöd. För en elev inom grundskolan innebär bestämmelserna att det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Inom grundskolan finns således en relativt långtgående rätt till olika typer av stöd, vilket även påverkar bedömningen av vilka åtgärder som kan anses skäligen för att göra utbildningen tillgänglig (se förarbetena till bestämmelsen om diskriminering i form av bristande tillgänglighet, prop. 2013/14:198 s. 79).

I bedömningen av vilka åtgärder som är att anse som skäligen ska, utöver de krav på tillgänglighet som följer av andra lagar, även de ekonomiska och praktiska förutsättningarna samt varaktigheten och omfattningen av kontakten mellan verksamhetsutövaren och den enskilde vägas in.

DO har redan konstaterat att skollagens bestämmelser om stödåtgärder medför att relativt långtgående krav kan ställas på utbildningsanordnare i

tillgänglighetshänseende. Ett barn i den obligatoriska grundskolan har en omfattande kontakt med verksamhetsutövaren. Stockholms stad måste anses ha såväl praktiska som ekonomiska förutsättningar att besluta om olika former av stöd utifrån den enskilde elevens behov.

I de senaste åtgärdsprogrammen anges att eleven riskerar att inte uppnå alla delar av kunskapskraven för svenska och matematik. De delar av kunskapskraven som eleven riskerar att inte uppnå är specificerade. Av utredningen framgår att eleven har pedagogiskt stöd av speciallärare 1–2 gånger i veckan för att arbeta särskilt med dessa områden och att den åtgärden sattes in i september 2015. När åtgärdsprogrammet utvärderades i december 2015 ansåg skolan att utredningen gick åt rätt håll och det beslutades att låta åtgärdsprogrammet löpa på fram till februari 2016. I åtgärdsprogrammet som beslutas i februari 2016 anges fortsatt att eleven riskerar att inte nå målen inom vissa områden i svenska och matematik.

DO bedömer att den omständigheten att utvärderingen av åtgärdsprogrammet i februari 2016 visade att eleven fortfarande riskerade att inte nå de angivna målen i svenska och matematik talar för att det finns en risk för att de åtgärder som skolan beslutat om under höstterminen 2015 inte varit tillräckliga för eleven. En utbildningsanordnare måste bedriva ett kontinuerligt arbete i syfte att säkerställa att den elev som har en funktionsnedsättning hamnar i en jämförbar situation med andra elever. Om en elev under en längre period riskerar att inte nå de angivna målen och skolan inte sätter in adekvata insatser för att hjälpa eleven att nå målen, kan detta medföra en risk för diskriminering i form av bristande tillgänglighet.

Skolan har i februari 2016 beslutat om ytterligare en insats i form av arbetsminnesträning varje dag under början av vårterminen 2016. DO bedömer därför sammantaget att utredningen utvisar att skolan under läsåret 2015–2016 följt upp elevens pedagogiska behov samt satt in åtgärder i syfte att få eleven att nå målen. Eftersom åtgärderna inte visat sig vara fullt ut tillräckliga har skolan beslutat om ytterligare åtgärder, senast i form av relativt omfattande arbetsminnesträning. Utredningen ger därför inte stöd för att utbildningsanordnaren skulle ha brutit mot diskrimineringsförbudet under den period som DO har granskat. DO avslutar ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av Rickard Appelberg efter förslag från Linnea Sigeman.

Detta beslut går inte att överklaga. De bedömningar som DO gör i beslut är inte juridiskt bindande och beslutet påverkar inte enskildas möjligheter att själva väcka talan om diskrimineringsersättning i tingsrätt.

Rickard Appelberg
Enhetschef, rättsenhet samhällsliv och utbildningsväsende

En kopia av detta beslut skickas för kännedom till B.B.